

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rasta male stvari, a nesloga sve pokvari“ Nar. Posl.

Predplata s poštarinom stoji 2 f., a seljake samo 1 f. za cijelu godinu. Razmierno 1 f., a seljake 50 nrč. za pol godinu. Izvan Carovine više poštarina. Svaki pojedini broj stoji 6 nrč. Novci se šalju kroz poštarsku *Naznačnicu*. Ime, prezime i najbližu Poštu valja jasno označiti. Gdje ima više predbrojki, mogu odogovorno svi predplatiti kroz jednu *Naznačnicu*, a i List dobivati pod jednim jedinim ovikom. Komu List nedodje na vrijeme, neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se neplaća nikakva poštarina, napisav izdana *Reklamacija*. The List prima i čiti, ako je posteo, ga i plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRAYNIČTVO

nalaze se

Via S. Francesco N. 4. I. piano.

Pisma se šalju platjone poštarine. Vjesti, dopisi i drugi spisi štampaju se ili u celosti ili u izdruku, naime prema svojoj vrednosti i smjeru ovoga Lista. Nepodpisani se dopisi neupotrebljavaju. Osobna napadanja i čisto sukromne stvari neuzajme mjesta u ovom Listu. Priobćena se pisma tiskaju po 5 novč. svaki redak. Oglasi od 8 redakah stoje 10 nrč., a svaki redak suriše 5 novčeah. il u slučaju opetovanja po što se pogode oglasnik i odpravničtvu. Dopisi se ne vraćaju. Uredništvo i odpravničtvu, osim izvanrednih slučajevah, ne dopisuju s nikim drugdje, nego putem svoje *Listarnice*.

Pogled po svietu.

U Trstu 28. veljače 1877.

Naši ministri popustiše, pitanje o Banki je svršeno, odsad unapred ćemo imati austro-ugorsku narodnu Banku, tim Tisza i njegovi drugovi ostaju i nadalje ugarski ministri. Sad nemanjka drugo, nego da na to pristanu naše carevinsko vieće i tako zvana gospodarska ili starešinska kuća, a da hoće o tom da nema ni dvojbe. I tako razdieleše haljine njegove, a na ruzi njegovu bacise kocke. — Sad ćemo drugih deset godina trpiti i gledati, kako Nemci i Magjari imaju svu vlast u rukama, a mi uživamo tekar ono, što slučajno pade sa njihova gospodskoga stola. Ali nemože i neće ni to do vjeka trajati. Koliko će pako trajati, to visi o poznatom magjarskom gospodarstvu, onda, i to u prvom redu, o riešenju iztočnoga pitanja, koje će na Austriju, a tim i na naš u njoj položaj, odlučan upliv imati.

Da će se pako to pitanje početi do skora riešavati, o tom nas je uvjerio i njemački car Vilim u govoru, što ga prošlih danah držao u Berlinu njemačkim zastupnikom prigodom otvaranja njemačkoga parlamenta. Iz toga se govora vidi, da je i Njemačka sila turskoga na lztoku vladanja, toga radi da u tom pitanju stoji nepomično uz Rusiju, koja je eno golova da prekorači Prut te oružjem u ruci poboljša stanje iztočnih Slavenah i ostalih tamo Kršćanah. A što ga nije još prekoračilo, uzrok je tomu, kako vele, nepovoljno zimsko vrijeme, a drugo što još i sad čeka odgovor velevladstih na pismo svojega kancelara, koji jih je, kako naši čitatelji znadu, zapitao, što kane glede Turske poslje neuspjeha carigradskih sastanakah. Čuje se, da Engleska misli odgovoriti na to pismo, neka se Europa još nešto vremena uztrpi, da vidi, hoće li se moći Turska sama popraviti ili neće, pa stopram onda da joj se zaprijeti oružjem u ruci. Ali na to englesku uztrpljivost teško da će se Rusija obazreti, jer dobro zna da to nije moguće, a drugo da joj to Engleska predlaže za to, da uhvati vremena, koje u takvih stvarih donese više puta sobom nevananih dogadjajah, te im otvori nov odušak.

Nego ti dogadjaji kao da misle i nadalje biti svi za Rusiju a protiv Turskoj. U Carigradu bo odkad je prognan Mitad-Pasa nezna se ni tko pije ni tko plaća. Tu se govori opet o promjeni Sultana, jer da je i sadašnji Abdul-Hamid isto onako sulud, kao i njegov

svrzeni brat, Murat V. Onda se govorka o nekakvoj zavjeri sohtah iliti turskih djakah, koji da pristaju uz prognanika Mitad-Pasu, a uza nje da stoji i dobar dio turske vojske. Naposljetku da Turci sieku kršćanske namjestnike, koji su po smislu novog turskog ustava postavljeni u nekojih pokrajinah, kao što se to dogodilo negdje u Bosni. Uza sve to da se juče u Carigradu sastao prvi turski parlament, koji će najbrže tim plodom uroditi, da će biti zlo još i gore. Tim imaju baš pravo nekoje ruske novine, koje vele, da se Ruska može i okaniti rata s Turskom, jer da će se Turska i sama razpasti.

Iz Srbije, kao uvijek tako i sada, nikad pouzdanih novostih. Sad bi reć da će mir, sad da neće. Tako se n. p. čita, da je ugovor mira već i sam knez podpisao, a s druge strane da skupština, koja se ovih danah sastala, da neće da o miru ni čuje. S jedne strane bi reći, da ima i sada svu nadu u Rusiju, a s druge se čuje, da se s njom grdi, te nezahvalno iznaša pred skupštinu nekoja pisma, iz kojih da se tobože vidi, da ju je Rusija nagnala na lanjski rat, koji se za nju onak nesretno končao. Tu se dakle pravo nezna, ima li još sporazumljenja između Rusije i Srbije, il nema. Knez Nikola crnogorski, kako bijaše junak na bojnomo polju, tako je evo sada i na diplomatskom. Pa akoprem se i on dogovara s Turci o miru, ipak nije prilike da će doći do mira, jer Crnogoreci, kao što imaju i pravo, traže od Turakah koješta, na što će Turci teško ikada pristati. Tim su Crnoj Gori uvijek otvorena dvoja vrata, il naimo popustiti, il u horu opet udariti. I tako smo eto naslikali, što smo najbolje znali, sadašnje stanje stvarih.

Odgovor ministra Stremayera.

Natisnuli smo zadnji put odgovor gosp. ministra za bogostovje i nastavu na interpelaciju Dra. Vitezića. Nismo mu dodali ni rieči. Želili smo, da ga svako po svojem poznanju stvari sudi i vidi, dali je dostojan popečitelja za bogostovje i nastavu. A sad evo nas, da svoju rećemo. Odgovor je možda nešto nejasan, jedno, jer ga je visoka osoba govorila, a te obično za niže vrsti ljude jasno negovore, drugo, što smo htjeli vjerno prevesti rieči ministrove, a to nije najlakši posao, a treće, jer je bio nešto prenegle preveden. Hoćemo s toga najprije priobćiti sadržaj toga odgovora.

Gospodin popečitelj za bogostovje i nastavu odgovara na interpelaciju, koju je nanj upravio Dr. Vitezić i njegovi drugovi u jednoj od prijašnjih sjednica. Budi samo minogred rećeno, da se je ta jedna od prijašnjih sjednica početkom godine 1874. obdržavala, da su najme između interpelacije i između odgovora skoro dvie godine prošle, i da bi bila još koja prošla, da nije slučajno Dr. Vitezić g. ministra na svoju interpelaciju sjetio.

Svu interpelaciju Dra. Vitezića sbio je g. ministar u tri točke: 1. dali će pripoznati g. ministar valjanosti one svjedočbe, koje zadobiju istarski mladići na hrvatskih gimnazijah imenito na gimnaziji riečkoj. 2. Dali je voljan uvesti u istarske škole hrvatski jezik kao nastavni i 3. dali je voljan ustrojiti u Istri gimnaziju i Učiteljišće sa hrvatskim ućevnim jezikom? — Postaviv si ta tri pitanja odgovara na nje. Na prvo odgovara sa ne. — Na drugo veli, da ima svaki narod pravo izobraziti se u svom jeziku u pučkih školah. U viših da toga biti nemože, jer nejma k tomu nit potrebnih učiteljah nit potrebnih knjigah. Da se tomu zlu doskoči ustrojila je vlada mnogo stipendijah za učiteljske pripravnike; pobrinula se za kojige, al joj je briga u tom skoro uzaludna, pak nije za sad druge, nego da se na viših školah uči hrvatski tko hoće. — Na treće odgovara također djer sto se gimnazije tiče sa ne, jer bi bilo tako malo djakah, da bi škoda novacah koji bi se potrošili te, da nejma Krk (Veja) niti najpotriebitijega zahtjeva za gimnaziju, da nejma pučke škole sa hrvatskim jezikom. Sto se Učiteljišća tiče to veli, da je žensko u Gorici a muško u Kopru ustanovljeno, i da je uza ta dva i uza Arbanasko kod Zadra, nova Učiteljišća posve, čuvisno — da se imaju Hrvati gdje izobraziti, al da jih školu veoma malo polazi. —

Nepripoznavajuć g. ministar svjedočbe riečke gimnazije za istarske mladiće, pozivlje se na njeki zakon. Taj zakon pogledom na cijelu Translajtaniju ima nekog smisla, jer je svim poznato, da su magjarske škole veoma slabo uređene. Al pogledom na Hrvatsku je posve neopravdan, jer su hrvatske škole isto onako uređene kao i njemačke i česke. S obzirom na to mogao bi izpod toga zakona izuzeti hrvatske škole. Obzirom pako na to, da Hrvati iz Istre svojih sriednjih školah neimaju, a da imaju pravo izobraziti se u svojem jeziku, što jim nit g. ministar neporice, morao bi uništiti vrednost toga zakona za svjedočbe zadobljene na hrvatskih gimnazijah, a najpače na riečkoj i na senjskoj,

kamo je istarskim mladićem veoma blizu i gdje jih njihovi roditelji mnogo jeftinije odgoje nego gdje drugdje. —

U najnovije vrijeme učinilo se je štogod za pučke škole, al da bi se svaki mogao naobraziti u svojem jeziku, to naprosto nije istina.

I statistike, knjige školske, pripoznate dakle od gosp. ministra, kažu nam, da ima u Istri i na kvarnerskih otocima 150.000 Hrvatah. Da jih idemo brojiti, možda bi jih i više bilo, al budi jih samo 150.000. Tih 150.000 ljudi nejma nego jednu četverorazrednu školu sa učeavnim jezikom hrvatskim: tro- i dvo-razredne pučke škole dobro uređene na prste bi pobrojio. Pak da se mogu svi Hrvati u svojem jeziku naobraziti!! Pak da je zadovoljeno §. 19. temeljnih državnih zakonah!! — Ko ustanovljuje učeavni jezik u pučkim školah, nije posve jasno, dali obćinski, dali kotarski školski savjeti. Kako se kod nas radi, najbolje će razjasniti sljedeći primjer. Nije tomu davno ustanovilo je kotarsko školsko vieće pazinsko, da se ima u Tinjanu, gdje neima duše neznajuće hrvatski govoriti, a gdje ima jedan dva li naseljenika Talijana, podučavati u talijanskom jeziku. Obćinsko školsko vieće uložilo je proti tomu svoj utok, na što je imalo namještničtvo svoju reč, odlučiti medju kotarskim i obćinskim viećem. Ono je poslalo svog čovjeka, nadzornika pučkih školah, tamo. On je stvar razvidio i odlučio, da ima škola talijanska biti, a u njoj da se ima i hrvatski jezik učiti! Još da se je kasnije hvalio, da je tobože za Hrvate mnogo učinio, jer da se prije ni hrvatski učiti nisu!! — Postupanje naše vlade s nami, što se pučkih školah tiče, liepo je ovim primjerom ilustrirano, pak odlučivalo o nastavnom jeziku obćinsko ili kotarsko vieće. Ako obćinsko, zašto nije vlada svo silo uložila, da se zakon vrši, t. j. da se podučuje u hrvatskom jeziku, kad to obćina zahtijeva. Ako pak kotarsko, onda je na vladi još veća krivnja. U kotarskih viećih uvijek je veće e. kr. činovnikah nego li slobodnih neodvisnih gradjanah, pak su oni ništa drugo nego pučko orudje, koje onako radi, kako se nanj djeluje. Kotarska su vieća e. kr. uredi, pak su kao takovi obvezani na uredovne tajne, a vlada je za nje isto tako odgovorna kao i za e. kr. kapetanate.

Što g. ministar pod „višimi“ školami razumijeva, to nije iz njegovih riječi posve jasno. Svakako ili gradjanske škole ili sriednje škole. Koje mu drago, on veli, da za nje neima ni učiteljah, ni knjigah. Ja velim da ima učiteljah i preveć, a da ima knjigah dosta. Nije tomu davno, došao je mlad jedan izpitani za sriednje škole Istran k nadzorniku sriednjih školah za cijelo „austr. Primorje“. Kad mu je rekao taj mladić, da je usposobljen za predavanje u hrvatskom jeziku, odgovorio mu je nadzornik, činovnik ministra za bogostorje i nastavu, da on mladih usposobljenih za podučavanje u hrvatskom jeziku u ovom djelokrugu nepatrikbuje, te ga je poslao u Dalmaciju. Jednomu drugomu molećem mjesto na jednom sriednjem istaru u „austr. Primorju“, odgovorio je isti gosp. nadzornik, činovnik gosp. ministra nastave, da može on mjesto samo Niemac zadobiti. — Bilo bi učiteljah uz sve slabe okolnosti, u kojih se Hrvati u Istri nalaze, al jih Vi nećete, al jih Vi tjerate, al jim Vi nedate ni uvjeh sa stola, koj Vam oni svakim danom napunjuju. Bajite se, da nebite onda imali dovoljno brane za Tirolece, za „Pence“ i u obće za sve one koje u naše škole nastoješćite, te

koji bi imali pokvariti i duh i srce mladićah naših u školi. Što mi neimamo svojih školah nije kriva nestalica učiteljah, nego je krivo nješto drugo, kriva je zelja nas germanizirati. Da Vam je to trud uzaludan, kažu Vam dosadanji Vaši pokusi. Pokažite nam samo jednog, koga ste dosad germanizirali. Nemožete, a ako će Bog, ni nećete. — Da neima potrebnih učiteljah! A neima li na istih istarskih sriednjih školah istarskih Hrvatah! Neimaju li oni tu izvanrednu i jedinu u svojoj vrsti utjebu, da moraju oni, Hrvati, predavati mladiceu Hrvatom u obćem ljudem jeziku, u kojem je i njim teže predavati, a kojega istarski mladi Hrvati naprosto nerazumiju! A ako i svi li učitelji usposobljenja za predavanje u hrvatskom jeziku neimaju, uzrok je što toga usposobljenja nigdje upotriebiti nemogu, dapače, što se takovo usposobljenje veće u grieh nego li u zaslugu upisuje. A nije li istarskih Hrvatah i izvan Istre raztepenih! Moradoše ostaviti svoju užu domovinu, jer njim u njoj obstanka nebijase, jer jih u njoj skoro nitko ni vidjeti nemože. — Pak i kad nebi bilo Hrvatah iz Istre, koji bi podučavali hrvatski na sriednjih istarskih školah, što bi iz toga sledilo? Zar to, da valja ustrojiti njemački gimnazij, da valja nanj pozvati okorjele Niemce ne iz Istre nego sa raznih stranah našega carstva? Zar nebi bilo naravnije, da se za hrvatsku djeteu ustroji hrvatska gimnazija, pak da se na nju pozovu Hrvati bili oni iz kojega mu drago dijela naše drave?! Valjalo bi razpisati službe za popunjenje jedne gimnazije, i kad bi se vidjelo da neima prositeljah, onda bi se stoprv moglo govoriti, da učiteljah neima. Prije nikad! Prije govori se temeljito. — Danjma potrebitih knjigah! Neima doista ni „sibsko-hrvatskih“, ni „slavenskih“, ni „ilirskih“, al ima hrvatskih knjigah. Ima knjigah u onom jeziku, u kojem govori narod u Istri, ima hrvatskih za sve škole osobito pako za niže i sriednje škole, veće nego u kojem drugom tobož izobraženom jeziku. Dapače ima jih i za visoke škole, i svakim danom jih je veće. Ko će se o tom osvjedočiti netreba mu nego u Zagreb ići ili s manjim trudom pisati kojemu knjizaru u Zagreb, da mu pošalje sve školske knjige. — Da je vlada prihićeno mnogo stipendijah za učiteljske pripravnike ustrojila, to je istina. Kako se je za knjige pobrinula i kako je tjezina briga uzaludna, biti će njezina tajna.

Tim smo pretresli prva dva odgovora g. ministra. Na treći svratit ćemo se buduću put. —

Dopisi.

Iz Tinjantćine mjeseca Veljače.

Svaki razboran i pošten čovjek priznaje potrebu školah. Buduć poznato, gdje god neima narodnih školah, u kojih se djeca podučavaju u svojem materinskom jeziku, da stomašni narod leži zakopan u tužni neznanstva, ter posto mu manjka nauk, jedino sredstvo, kojim može on postignuti izobraženost, napreduje mjesto da napreduje, i tako tužan spada blja više ničimj živini, nego li razumne stvoru božjemu.

Neobhadno potrebita jest škola, i upravo zato što je škola neobhadno potrebita narod fel, da bi ta škola bila od kakore koristi, ali do sada sa jako malo ili baš nikakra ploda od nje nositi.

Djeca ordo polaze marljivo školu, i znadu nek-koji pitati i pitati dobarbno, ali esa što čitaju nerazumne simale, jer je sve to u neparnatem lin jeziku. Kako može dakle stomašan narod ovakvimi školami doći do izobraženosti? Postiti parvjetu, kako je u svih drugih narodah? Sve ovo dobro znadu naše obćinske nastojavnice, ali jako malo esa mazi i tamo se za našu korist i blago tjezja. Ito

takovu školu imamo u Tinjanu, ovdje bo se knjige hrvatske drže u ormaru, a talijanskimi se djeca guše i dave. Ja u mojoj slaboj razumi mislim, kad nebi bilo u našem carstvu hrvatskoga naroda, kako naši neki protivnici bucaju, da nebi bečka književna naklada tiskala niti izdavala takovih knjigah. Kad se dakle štampaju, ja mislim, da se štampaju to izdavaju za našu djeteu. Višje Oblasti znaju dobro, da živi u Austriji više narodah, znaju dobro da djeca se mogu koristiti samo onakovimi knjigami, koje su u materinskom jeziku, budi njemačkoga, talijanskoga, il hrvatskoga naroda, i zato čine tiskati takove knjige, jer §. 19. očito zahtijeva, da se svako pleme odgaja u svojem jeziku U našem Tinjanu pohadja školu preko 40 djeca, od kojih su samo tri do četiri Talijani; dakle zar samo radi ovih mora da bude ova škola posvema talijanska? Podnipošto?

Znajte dobro, predraga braćo Tinjanci, da su nam izbori na vratih i da ćemo do malo tjedanah opet birati svoje obćinske zastupnike. Zato vas sada, ljubljena braćo, iskreno opozorujem, da otvorite oči i da razvidite, koji i kakovi ljudi bi vam dobro radili i skrbili za napredak ljudi u školi, budi u drugih obćinskih stvarih. Bдите i budite pozorni, jer će drugčije naša obćina biti unesrećena za uvjek. Znajte, da je do sada, t. j. do dielitbe obćinskih zemljiščah, imala blagoina (kasa) blizu 24 hiljada kapitala. Znajte, da je prvo glavarstvo bilo zane-marilo plaćati porez, tako da im je narasao preko 2000 for. i da nisto čim brže složili to sakupili novce, bilo bi danas naše liepe i krasno sjenokošo Bog zna u kojih tudjih rukah. Sad su, hvala Bogu, razdieljeno sjenokošo i šume i ćemo imati opet blizu 24 hiljadah dakle ukupno okolo 48 hiljadah kapitala.

Ovo je, dragi Tinjanci naš novac, koji ćemo mi velikom mukom i žulji nakupiti. Treba dakle da ovaj naš mučno stečeni novac izručimo ljudem poštemim, ljudem koji čuju dobro i koristno upravljati našim novcem, ljudem govorim koji čuju gledati korist obćine, a ne svoju vlastitu.

Vi pa Supetarci i Križanci, nemojte misliti, da je to samo za Tinjanca, znajte da spadate i vi pod Tinjansku Podestariju, gledajte dakle i vi da jedanput iztribite ljulj iz penice, da nebudete opet govorili: „Vrag jih je izabra! vrazji pojede! itd.“; jer tako ćete sami sebe zaključati, a koristi vam nebude. Vam se je više putah reklo dosada, i sada vam opetujem, da jedanput ustanemo na svoje vlastite noge, da sami svojim gospodarimo, da nas jednom prestane pridošli tudnj tlačiti; i ako tako budemo učinili, svoja ljude u obćinsko zastupstvo izabrali, imati ćemo školu u svojem jeziku i napredovati će upraviteljstvo naše obćine u boljem redu nego li do sada, a napokon će biti čast i korist nam, a drugim za dobar izgled. U to imo Rože pomoći!

Jordan rodoljub.

Kako se pravi mićanac-gnoj (kompost)?

Mili prijatelju poljodjelce! — Zelis li, da ti sjemo uspijeva i na lošu tlu, to moras svoje polje gnojiti.

Ali često nedostaje ti stajskoga gnoja, to bi morao s merodico uastradati, da se nije mudrost ljudska dosleula načinu, kako da se doskoči i tomu zlu. Mudri bo gospodari (poljodjelci) najloše, da su mnoge stvari, koje ti inače bez nikoje koristi pred očima leže, kadre barem donekle nadomjestiti stajski gnoj, te malo-ne kao ovaj poduspješiti razvitak rastiinstva. Ta svra okom, molim te, okolo čebe.

Tu ti leže kojekakvi odpadci, izmetine, za koje bi na prvi mah pomislilo, da nisu k ničemu, ali umni gospodari odavno već rabe te stvari za gnojenje; pa zato da vidi njihova polja (orance), kako se je to liepo uzvičevalo, uzrodo i nabujalo, da jo milina pogledati.

Zelis li možda znati, koje su to stvari kadre nadomjestiti stajski gnoj, ja sam ti sklen kazat, a ti me čuj i nećeš se kajati. — A sad na posao!

Mićešnac razumijeva se gnoj dolazedi iz raznih sastojinah i raznih odpadakah bilinskih, životinjskih i rodnih (mineralnih).

Obćino upotrebljava se za razvijanje mićanaca svakim odpadakom, i je sam po sebi odličan za

uvaženi, pa bi zemlji (oranici) povratili samo neke gnojne tvari: nu smiešani i pripravljeni davaju izvrstnu hranu za rastijine (bilje).

U svakom gospodarstvu nalazi se za cijelo stvari, koje su sposobne za pravljenje mješance, te je tim svakom poljodjelcu pružena mogućnost: da se zadovolji svake godine množstvo gnoja.

Koji gospodar obiluje sa gnojem, tada slabu (lošu) zemlju (oranicu) u dobru promieni, a svojem gospodarstvu prihod umnoži.

Medju stvarih prikladnih za pravljenje mješance služi ponajprije zemlja, jer ju gospodar može lakim načinom dobiti. Nadalje valja upotrijebiti sljedeće: krv, meso, drob, mrcine, rogove, kopita, dlake, kose, perje, četinja, staru kožu, vunu, zatim ne gašeno vapno (osobito onda, ako se u mješancu nalaze tvari, koje vele teško sagnijuju), ruševine od zidovah, blato iz grabah, prah sa cestah itd., dalje suho lišće, trulo drveće, lrdjava pljeva, odpadke kućevne i sapunarske i napokon svakojaki korov (drač), koji je sam po sebi abitacaan za gnojenje na poljih, jer bi oranicu sa svojim zločestim sjemenom pokvario.

Takodjer umni gospodari upotrebe za mješancu gnoj i čovječje izmotine, koje su ovim načinom u malom gospodarstvu najljepše u korist obrate.

Sve ovo gori rečeno daje za mješancu.

Mili poljodjelci! Promotri, molim te, sve ovo gori rečene stvari, pa ćeš vidjeti, da ih se većina tako blizu nalazi, da ih svaki poljodjelac može lahko nabaviti, samo ako ima volje, da ih upotrebi za hasan (korist).

A sad me čuj, mili moj, kako se ovaj mješancu — gnoj pravi.

Gospodar (poljodjelac) ima nastojati, da mješancu pravi blizu pravog gnojista i to s toga, što bi sa neznatnim troškom mogao što češće mješancu sa gnojnicom polievati.

Takodjer je vrijedno paziti, da se i takovo mjesto nadje, koje se nalazi u sieni (hladu) s razloga, što će izhlapljivanje mješance prepriječiti.

Čim smo tako našli mjesto za pravljenje mješance, tada se ima unah na doljni preston nasuti zemlja (5 c. metra — 8 c. m. visoko); na ovu gori rečene stvari sa sljedećim redom: ponajprije naslage ustrojni tvari, pa opet zemlju, vapno, ruševine, smeće. Ovo se baca na 32 c. metra visoko, pa se na ovo opet zarastro tanka naslaga zemlje. Ovo se sad sve sa osokom (mokraćom) polije.

Na gori rečeno opet se meće razne stvari n. p. svakojaki gnoj — živinsko i ljudsko izmotine, zatim piljevinu, drvocjepinu, slamu, lišće itd.

Sad ćeš ovo opet dakako sa osokom politi, te u stanovitno doba po koj put prekopati (najmanje dva put na godinu).

Ovo polievanje sa osokom mora tim češće bivati čim su sušije sastojine upotrebljene za pravljenje mješance i čim se više u mješancu nalaze onakve tvari, koje vele teško gnijuju. Ako gospodar osoke neima, tada se mora voda upotrijebiti za polievanje.

Prekapavaju (mješanje) pako ima dvojaku ciel, jedno što se sa gnojem dobro izmiesha, a drugo što se čisti od raznog kamena itd.

Gonila od rečenih stvari nesmije biti nikad visoka, najviše 1 meter i 58 c. m. do 1 m. i 90 c. m. (ili 5—6 stopan), s razloga, što se zrak lnat pristup i tako će isti znatno poluspješni raztvorbu i gnijuloce orih stvari.

Kad već vidiš, da ti je orakova gonila ugrijana i da počine da vrije, tada se pusti, dok se opet ohladi, pa se onda probaca i dobro promiesha.

Kad jednom vidiš, da je iz njega t. j. mješance postala crna zemlja, tada se izvaža u vinograd, na oranice i livade.

Mješancu je osobito izvrstno hranivo za g. spardarske biline, kano ti, za okupavino, noćivo, djetečine, zatim i za trgovačke bilje (n. p. humelj, repicu itd.) i napokon za vinograde (je izvrstan gnoj).

Pri koncu te još i na ovo opozarjam: da mješancu prije nu izvažaš na svoja oranice, dok se nisi uvjerio, da je u njem nalazila se sjemenja od raznog korova (drača) unisteno il sagnijulo; jer bi — kako gori rekoh — više štetovao nego li koristio t. j. pošto bi ti mjesto posijanja žita uzubijao korov — zator svakog gospodara.

Pri zaključku ovog članka velim: da će svaki marljivo gospodar (poljodjelac) zakupljati razne stvari i upotrijebiti za mješancu-gnoj bez kojeg gospodarstvu nemole napred.

Opet velim: da kad među nama gospodari nemaju, koja veli mogla mješancu-gnoj pravit, samo treba ozbiljno volje. Jer zapamtiti, mil. ...

zlatnu rječ, koja kaže: *Tko sam sebi pomaže tome zaisto i gospod. Bog pomaže!* Zdravstuj!

Tvoj iskreni prijatelj

M. Vežić,

upravitelj vlastitostva Vukšin-Sipak.

Vinski kom (trop) konjska hrana.

Ne može se reći, da je u nas trop skroz bez koristi, jer neki pale od njega rakiju komovicu, drugi njim začinjaju svinjsku hranu ili ako jim ne rabi ničemu drugomu, tada ga miesaju u mješancu gnoj za gnojenje vinograda. U Njemačkoj i Francuskoj pale od njega u velike spirit, a u Austriji u Branu ima tvornica Köhlerova, koja pravi od njega razne kvasine i žeste, što različito rabe u vinskoj tehnici itd. Po najnovijem izkustvu vrijedi kom jošto više kao konjska hrana mjesto zobi.

On je pačo hraniviji od same zobi, što dovođen dokazuje kemička analiza. Spavit 1 centu zobi (zrna) dobivamo od nje 30 funti pepela, u kojem će naći kemik 5¹² 100 fut. drasla. 1¹² 100 fut. vapna a 6¹⁵ 100 fut. praničaine, koje treba za rast svakoj životinji narvaš za tvoiba kosti. U 100 funti vinskoga koma ili tropa ima tih i-tih česti i to od svake nešto više, a narvaš više vapna ako se grozdje nije utijelo već gnijecilo s petljami. Nu tross ovako kom, nesmijemo ga konje nikada podavati, čista već smiesana sa sječkom i to *jednomo petinom*. Iz ne ruljena koma (s petljami) valja petlje izabrati te je zasjeći a onda u sječku primiesati pa ču tu hranu konji, ma i jeste nešto kisela, radi žderati. Jedino ako je kom splisnuo, ne valja za hranu, već je bolje spaliti ga i raztrusiti po trsu za gnojivo.

Mi mislimo, da će se kom i onako dobro izplatiti kako njim rado naši Zagorci. Oni sječu izgnječani trop, sieku ga u tanke ploče, suše i mlju. Njegova mlika rabi poput posijah, a u nuždi primiesava se home i u ljudski kruh. Kako se vidi iz pomonute analize, nije ni ta prinjesa bez ikakove hranivosti.

(Gosp. List.)

Neukú Nanka.

Krompir i čistoća.

Učeni se ljudi pregu mnogo medju sobom o tom, koji je najizobraženiji narod na svijetu. Jedni hoće, da je onaj, koji potroši najviše grozđja ili ti željeza, jer potrošak željeza jest znamenje velike obrtnosti i prometa. Drugi vele, da je onaj, koji trati najviše hartije ili ti papira, jer na hartiji se piše i tiskaju knjige, pa da takav narod najviše čita i uči. Opet treći tvrde, da je onaj koji razpjeni najviše mila ili ti sapuna, jer da ljubi snagu i čistoću, a gdje je čistoća da je i blagostanje i napredak. Ako u potrošku sapuna stoji izobraženost, onda lahko za naš narod, jer gdje ima krompira (koruna), bit će u izobilju i izobraženosti. Obnašlo se naime, da kod bieljena rubuzine mjesto sapuna služi veoma dobro i olupljeni krompir. Dapače da neizjedna toli robe, a i nestalne boje (koluri) da nesmagnu tako rado od krompira, kao smagnu od mila ili ti sapuna. Kad se hoće rabiti, da ga treba okuhati, ali tako na lahko, da se nemrvi, kad se rabi. U ostalom da sa rabi kao svaki drugi komad sapuna. Ako je to istina, kao što se ozbiljno čita po novinah da jest, onda naši seljaci i naše seljakinje nece se više moći igovarati, da nose crno i zamazano košulje i ostalu odjevu, jer da neimaju novčića za komadić sapuna, što ima bo u kući krompira, ima i sapuna, da mu netreba nego nešto škribi, pa da se bieli i lasne kao bieli prepadani snog u blagdan i djelavnik. Gospodarice, skušite i krompirom držati čistu svoju odjevu, jer ako je čistoća dio izobraženosti, to je najbrže zato, što je temelj tjelesnomu zdravlju i duševnoj okretnosti.

Liek za rano.

Tko se pasješe ili se drugalije kako rani, neka uzme kokosje jajje, pa ga neka za tvrdo sluhla. Zatim neka bieljanak jaja odlicpi, tako da mu samo zotanjak ostane. Onda neka name kakore stare vitlice ili drugoga što od željeza, neka zapali svieću od trska, pak neka taj i bacić ...

plamenu peče, dok prične curiti iz žutanka preko ulje. Dakako, da se mora podstaviti kakav ... ili crep, kamo će ovo ulje curiti. S ovim onda napon neka si s gusjim ili kokosjim perom namaže rano, tko ju ima, pak za tri četiri dana posve ... izliječiti. — Ja vam to iz iskustva govorim. Probajte, pak ćete viditi, da je istina.

Nikola Jambrović.

Književne viesti.

Molitvenikah Otče budi volja tvoja se toliko već rasprodalo u tršćanskoj biskupskoj kancelariji, da smo orlašćeni javiti, da ne šalju za nje novcaah oni, koji ne spadaju tršćanskoj biskupiji. Ono malo iztisakah, što još ostaje, hranit će se samo za one koji pripadaju ovoj biskupiji. Cijena za ove ostaje ista koja je označena u 3. broju „Nasa Sloga“.

Jugoslavanski stenograf. Ima pismo, kojim se može onako brzo pisati, kako tko brzo govori. Takovo se pismo zove brzois ili „stenografija“, a rabi se u velikih skupšćinah i saborih, gdje se važni govori govore, koje treba da ljudi rieše po rieči čitaju. Nauku u tom vrlo korisnomu pisanju podaje nam list „Jugoslavanski stenograf“, što ga izdaje i uređuje saborski brzoisac dr. Antun Bezenšek u Zagrebu. Mladim nas svet, kojemu se otvaraju vrata u naj-znatičniju branu, da bi imio popustiti u pe prilike, da se učenici izdaju. List ovaj uzodana načinom tumači stenografiju tako, da ju može svatko i bez posebna učitelja naučiti. Cijena je listu, koji svaki drugi mjesec izlazi, 1 for. 40 nov. za čitavu godinu. Novi se šalju gori označenu uredniku u petrinjskoj ulici br. 365.

Treće izdanje **Latinske slovnice** za male Gimnazije od Adolfa Vebera, izaslo je u Zagrebu, te se može nabaviti u Fiedlerovoj knjižarnici.

Šumarski list hrvatskim i njemačkim jezikom izhadja u Zagrebu pod uredbom upravljajućeg odbora hrv. slav. šumarskog društva. Ovaj list toli važan za šumare, stoji na godinu 5 for., za prave članove 4 for., za lugarsko pomoćno osoblje, koji su članovi 2 for., a za nečlanove 3 for.

Različite viesti.

Pomrčina mjeseca Ono crveno svjetlo, što se je kad više kad manje vidjelo na mjesecu prigodom prekućeranje pomrčine dao 27., po sudu učenjakah nije drugo nego prelamanje sunčanih zrakah na zemaljskom zraku te njih padanje u onu tminu, u kojoj se nalazio mjesec kad mu se sunce sakrilo za našu zemlju, to jest, kad mu je pomrkvalo. A može da je to i odsjev ono nešto malo svjetla, što pada na mjesec sa drugih nebeskih tjelesah ili ti zvijezdah, koje zajedno s njim po nebu putuju. Ovdje u Trstu nismo mogli željeti ljepše i vrednije noći, da se naučimo tega prekrasnoga nebeskoga pojava.

Ovdje u Trstu postoji dobra zaklada (fondacija) pod imenom „L'Unione patriottica tridentina di soccorso“, kojoj je svrha podpomagati vojnike iz Trsta, Istrije i Dalmacije, ranjene u bojvih bilo na moru, bilo na kopnu. Istariji u boju poginulih vojnikah dobrom se našom ovog zakladi uteći mogu. Prešlih danah bje odprti natpocaj za tekuću godinu, pak tko ima pravo, neka nekada pristiti.

Nepoznatu čovjeku nepovjerenj! Ima, zalihobe, ljudi, a osobito u gradih tako rih i opakih, koji bi pretrali i ukrali, samo da bi što koma mogli. Tako se više puti čuje, da je kakov gradski delija prevario n. p. ovog seljanu, što mu je divlje na mjesto dobro zlato, pradio, onog, što mu je zatukao poslaćene igraće biljke na mjesto okinah, a opet onog, što mu je pojeo mnogo fontah, krivim obščivanjem, da će pak s njim tobele poć nekapatu sakriteno blago. Isto tako prešlih danah ovdje u Trstu neki kinet pošto je vez liesa prela, izručio je nekome mladiku, što se je dalje vremenom liego s njim razgovarao, bankom od 10 for. da mu ja ide promjeniti u bližnj stacion. Ali evo ga i dokaj, što nastojati, nebilo već ni njega ni dječak. Opet ljudi kinet prelaću ...

čovjeku novacah, da mu ide kupiti nekoliko centah soli, pak se i ovaj siromak ludo prevario, nevidiv već ni novacah ni soli!

Radi toga treba, da se svaki čovjek uvijek posteno i oprezno s drugim vlada, jer kao što nigdje nitko neće dati ništa za ništa, isto tako treba znati, da ima u svijetu i takovih ljudi, koji svakim danom išću prigodu, samo da što komu otmu i ukradu.

Novo narodno knazliše graditi se misli do nekoliko godina u Zagrebu. U tu svrhu ustanovilo se društvo, koje će po cijeloj Kraljevini sakupljati darove.

U grobničkoj obćini, gdje radi lanjske slabosti i radi nikakva zasluzka zavlada med pučanstvom velik glad, bje ustanovljeno više odborah nalogom, da sabiraju dobrovoljne priloge za nevoljne stradaljice. Tko dakle može, nek pomogne!

Južna ruska vojska pod zapovjedništvom velikoga vojvode Nikole, brata cara ruskoga, jurve od novembra mjeseca nahodi se sakupljena na mjestih turskoga Carstva u Besarabiji i u Krimu. U tih pokrajinah, kako se piše, sabrano stoji 6 odijelah vojske, nebrojeć kaukazku koja će imati do 100,000 momakah. Dva odijela rečene vojske nastanjena su u Odesi i Sebastopolju, a ostala 4 u Besarabiji, i broje ukupnu silu od 275,000 pjesakah, 20,000 konjanikah, 150 baterijah sa 800 topovah. Kaukazka vojska, vele, da će u slučaju rata, vojevati proti Turkom u Aziji. Vrhovni stan južne ruske vojske nahodi se u velikom besarabskom gradu Kišenovu, koji broji do 100,000 dušah. Južna ruska vojska, vele, da se nahodi u dobrom stanju, te da je kadra svaki čas preći na tursku zemlju. Konji za vožnju, silni most, na kojem, bi u jedan sam dan mogla preći Dunaj sva vojska, mnogovrstni brodići i ladje, svakovrstno streljivo, sve da već odavna stoji pripravno. Oboružanje vojske slijedilo je dosti hitro, nakon 20 dana bilo je sve u redu. Vojnici primili su poziv u vojsku najvećim oduševljenjem i pripravnosću; mnozina njih poslje 6 urah nahodila se je jurve na određenom mjestu, svi pako, a i oni koji su najdalje stanovali, u 24 urah. Tamošnji stanovnici iskazali su se veoma pripravnima da posluže vojsku u svemu, što joj je trebovalo. Ruska svaki dan sve to više pomnožuje svoju vojsku, i vele, da već sad ima do 600,000 mom. na nogah. Kad česa, skoro bez dvojbe može se reći, da će uskoro buknuti rat ili vojska med njom i Turskom, a dao Bog, da bi pak dovršio kao što se je nadati porazom i protjeranjem Turčina, koji je najjući i najokrutniji neprijatelj Krišćanstva i svakoga ljudskoga napredka!

Turska zločinstva. Po izvješćih, koje je sabrao ruski Poklisar u Carigradu General Ignjatiev, krvoloci Turci, od početka hercegovackog Ustanka pak do danas, spalili su 2,600 krišćanskih selah, 96 pravoslavni i 7 katoličkih crkvah i samostanah i 11 školah; posjekli su ženah, djece i staracah, koji nisu mogli pobjeći, 6,000; ugrabili Krišćanom do dva milijuna i pol forinti. U Dalmaciji, Hrvatsku i Srbiju pobjeglo je svega ukupno preko 185,000 ljudi. Ustašah na oružju ima još 4,000, poginulo jih u vrijeme boja do 2,000, a još sad nahodi se jih u bolnicah 100.

U sreći nesreća. Čita se u novinah, da je neka kmetska djevojka iz mjesta Parupko kod Barana u Ugarskoj dobila na Lot 960 for. Pošto je nove primila na dotičnom mjestu, zaprosi kotarskog sudca, da joj odredi jednog čovjeka, koji bi ja za bolju sjegurnost do domi pratio. Sudac pristane na njezinu prošnju i odredi joj za druga jednoga pandura. Kad pak nakon dugog putovanja bhaju jurve blizu mjesta Parupke, djevojka reče panduru, da se on sad slobodno može vratiti natrag, jer da se joj već nije bojati nikakvo pogibelji. Pandur na to pusti djevojku i udari putem natrag. Al malo zatim, što je djevojka sama ostala to prispjela na neko razkrižje, udari na nju iz potaje parupkavski glavlar, umori ju i otme joj novce! Med tim pako pandur počeo promišljati i koristi sam sebo, kao da nije pravo učinio, što je pustio djevojku samu otići i nije ju, kao što mu je sudac naložio, dopratio sve do kuće. Radi česa, a i još nadom, da će morda od djevojke dobru ruku dobiti, hitro se vrati za djevojkom. Nakon pol ure hoda, opazi u jednoj jami kraj puta tielo umorene djevojke. Vas žalostan, što hitrije teče u selo, da dojavu selskom glavlaru žalostni događaj. Al kad tamo, eno sel-skoga glavara još krvavih rukah gdje broji otete djevojci novce. Nakon kratka međjusobnog prepira,

glavlar spoznao se kriva, počeo moliti pandura, da neka muči; nu pandur nehtjede ništa slišati, nego silom povuče glavara u Baran pred sud, gdje iz-povjede svoj zločin i dobi plaću otimačem i raz-bojuikom naništenjem. I ovdje valja ona naša narodna: „Prisegla je zemlja raj, da se sva otajna znaju!

LISTARNICA.

P. n. gg. Lokas N., Šibenik: Ovoljetnog koledara neima. — Damijanić F., Pula: Plaćeno do konca prošle godine 1876. — Škerlj J. duh pom., Jelšane: Zadujim poslatim forintom naplaćena lanjska godina. — Kalac J., Pazin: Ništa se neskrbite, šaljem Vam hotimica. — Nežić Anton, plovani, Kersan: Namjereno do konca tek. god. — Ritoša Anton, Novavas: Dobro, dobro!

Pregled tršćanskoga tržišća.

dne 1. Marča 1877.

	OD for. inč.	DO for. inč.
Pšenica ruska za 100 Kilogramah	12 50	13 50
ugarska	13 50	14 50
galačka	11 50	13 . .
Rač	9 25	9 75
Ječam	7 75	8 . .
Zob ugarska	8 75	9 25
arbanaska	7 70	8 . .
Kukuruz (turkinja) ruski	6 75	7 75
ugarski	7 00	8 . .
Pasulj (fazoli, polag vrsti robo	12 . .	12 50
Smokvo Katamata	13 . .	14 . .
puljezko	11 50	12 . .
Karube puljezko	9 . .	9 30
lotantsko	— . .	— . .
dalmatinsko	— . .	— . .
Bademki (iti mandule) puljezko	86 . .	90 . .
dalmatinsko	— . .	— . .
Šljivo	16 . .	25 . .
Oriz talijanski	19 . .	23 50
inglezki (kitajski)	10 50	18 . .
Lješnjaci	28 . .	29 . .
Leća	12 . .	11 . .
Bob	— . .	— . .
Liše od javoriko	11 50 . .	— . .
Lumber (fabučice od javoriko)	13 . .	16 . .
Maslo	81 . .	90 . .
Loj dalmatinski i naski	48 . .	50 . .
Salo	64 . .	70 . .
Mast (salo raztopljeno)	68 . .	70 . .
Štavnina	62 . .	64 . .
Kafa Portoriko	129 . .	132 . .
S. Domingo	107 . .	112 . .
Rio polag vrsti	95 . .	112 . .
Cukar austrijski	40 25	48 . .
tučeni	40 25	48 . .
Yuna bosanska	118 . .	125 . .
morejska	130 . .	— . .
arbanaska	130 . .	125 . .
istarska	51 . .	— . .
Bakalar	36 . .	43 . .
Galrići istarski	33 . .	34 . .
Cvrtije travo buhačo (Grisantomo)	— . .	— . .
Ruj naski	8 20	9 25
istarski	9 . .	9 30
Cunje (straco)	17 75	23 75
Katram dalmat.	14 . .	10 . .
Vinsko strgotino (Gripula) sploh	31 . .	40 . .
Yosak primorski i ugarski	— . .	— . .
Med	32 . .	38 . .
Vitriol modri	35 . .	36 . .
zeleni	5 80	6 . .
Ulje istarsko	47 . .	— . .
dalmatinsko	47 . .	— . .
Italij. najbolje	63 . .	68 . .
srednje vrsti	63 . .	64 . .
nižje vrsti	60 . .	62 . .
Kameno ulje u barilah	21 50	22 . .
u kasetah	27 . .	28 . .
Kože suho zolorje nasko	167 . .	134 . .
dalm., ist. i bos.	72 . .	125 . .
strojne nasko	178 . .	200 . .
janjeće nasko za 100 komadah	90 . .	95 . .
dalmatinsko	65 . .	80 . .
kozjo za 1 Kilg.	— 75 . .	— 90 . .
vucne suho	— 49 . .	— 59 . .
slano	— 46 . .	— 66 . .
zeđe za 110 komadah, u srebru	25 . .	27 . .
Limuni skrjajica	— . .	— . .
Naranče	2 . .	5 . .
Sardelo 1 baril	15 . .	24 . .
Pakal baril od 100 Kilg.	— . .	— . .
Hakija etolitar (100 litarah)	— . .	— . .
Dasko koruško jolorico	62 . .	94 . .
štajersko	44 . .	74 . .
Oredo	12 . .	14 60
bukovico	8 . .	14 . .

Ték Novacah polag Borse u Trstu

dne 27. februara 1877.

Carški dukati (ecklari) 5.88 — Napoleoni 9.90. — Liro Ingleško — — Srebro prid (aggio) 113. . .

Ljubiteljem drvetja.

Podpisani daje na znanje, da ima na prodaju priličan odgojak

MLADIH CIPRESAH (čemprižah)

trećega srasta, visokih 70 do 90 centimetrah, i to na razzadišću po 1 f. svaki struk, a franko s poštom po 1 f. 30 nvč. Tko naruci deset strukah, dobit će jih po 1 f. 15 nvč. Naručbe se uvazuju samo uz gotove novce. Tko se prijavi, neka izvoli točno naznačiti ime, prezime i zadnju poštu.

A. Bastian, posjednik

Pošta: Kastav (Castua) Sv. Matej.

VELEČASTNOMU SVEČENSTVU!

Kod doji popisane nahodi se spravišće

svake vrsti crkvenih stvari

kanoti: Kalczah, Svjetujukah, Križah, Kandilah, Ostenzorijah, Moćiceah, Kndioniceah, Nebah (Baldakinah), Planetah, Plaštah (Pluvialah), Dalmatkih, Zastavah, Jastukah, Štolah, Oltarskih Predstornah, Košuljah itd. itd.

Prima takodjer

svakovrstne naručbe

toli crkvenih koli svjetovnih stvari i najpomniji izraduje svako djelo nakičeno bilo zlatom ili srebrnom, a na svaki upit odgovara se odmah.

Katarina udovica Garusa
u Trstu Via Nuova.

NOVA SLIKA.

Izašla je u Beču velika i umjetnički izradjena slika

Srbske vojskovođe

u srbsko-turskom ratu.

Milan M. Obrenović IV.

Nikola I. Petrović - Njegoš.

Generali: M. G. Černjajev, Ranko Alimpić, Franjo Zah i Kosta S. Protić. — Vojvode: Petar Vukotić, Božo Petrović, Ilija Plamenac i Mašo Vrblca. — Obrštri (pukovnici): Horvatović, Orešković, Ilija Čolak-Antić, Teša Nikolić, Valdemar Beker, Miloško Lešjanin. — Oberstajtoanti (podpukovnici): Sava Grujić, Vlatković, Kosta Bučević, Gruja Mišković. Major Paja Putnik i arhimandrit M. Dučić.

Slika ima 22 verno po fotografijama izradjena lika, sa grbom Srbije i Crne Gore.

Sliku je litografisao A. ŠUBERT.

Slika je 58 centimetara visoka a 90 centim. široka.

Cienna je sliki f. 1 20 nvč.

Naručbine se šalju na ovu adresu:

P. Janković,

Wien, VIII. Plaristengasse N. 39. Novci se šalju u plaćenom pismu, ili po poštanjskoj naputnici; kome je lakše, neka na Korrespondenz-karti javi, pa će mu se novac Nachnahme poslati.

Preprodavci, koji za gotov novac naruče najmanje 10 komadah dobivaju komad po 1 for. i franco pošiljanje.

Cienna ove veliko i umjetnički izradjene slike tako je malena, da ju svako nabaviti može.

Bez ove slike nobi trebala da bude ni jedna obitelj, koja se interesuje za rat Srbije i Crne Gore sa turskom carevinom.